

GLASLO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31. MI. KAT.
..... RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 22.—, POLUGOD. K 16.—, ČETVRTGOD.
..... K 8.— POJEDINI BR. 1 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Sumišljenici!

Izvršni Odbor Velikog Akcionog Komiteta u Londonu poručio nam je brzojavno, da će cionistička godišnja konferencija zasjedati od 18. do 23. januara 1920. u Bazelu, te nas podjedno pozvao, da izaberemo naše delegate i da mu što moguće prije javimo njihova imena i osobne podatke.

Da se uzmogne provesti izbor delegata, nužno je, da bude šekelska akcija dovršena, jer je u smislu §-a 40. organizacionog statuta dopustivi broj delegata ovisan o broju uplatnika šekela, dakle izbornika. Vrijeme je već podmaklo, šekelska akcija kroči vrlo sporo napred i ne odgovara dosad ni iz daleka uspjehu, koji smo upravo ove godine mogli opravdano iščekivati.

Pozivamo s toga sve povjerenike, da što brže i s najvećom savjesnošću provedu šekel-akciju a najkasnije do 15. decembra o. g. a oni, koji su već poslali obračun, da oš, i dalje do tog termina bezuvjetno od svakog cioniste, koji je u smislu organizacionog statuta dužan platiti šekel, isti uberu i pravodobno pošalju obračun. Sve povjerenike umoljavamo, da nam pošalju imenični popis sviju šekel-uplatnika sa osobnim podacima u dva primjerka.

Način izbora delegata priopćit ćemo naknadno.

Radni Odbor
Saveza Cionista Jugoslavije.

Antisemitizam.

Gdjegod su prilike nesredene, gdje je politička, nacijska ili ekonomska obezbijedenost uzdržana — ili sve troje zajedno, kako je to u većini zemalja od sredine prema istoku Evrope, — jedan se, i to znatan dio tih trzavica obraća u negativnu energiju mržnje, najpače mržnje protiv Židova. Još za sad vlada, a za ci-

jelo još će za dugo, ako ne uvijek, vladati između grupa ljudske zajednice, zvale se one nacije, klase, konfesije, osjećaj stranosti i averzije, koji se prvim najneznatnijim povodom obraća u protivštine i sukobe. Ako i nije možda prirodni zakon, da je homo homini lupus, opet je on za cijelo sopstven cijeloj dojakošnjoj civilizaciji, zadojenoj više u tome no u ičemu drugomu duhom grčko-rimskim, koji je lučio svijet u građane svoje plemenske zajednice i u varvare. Židovi, razasuti posvuda, i posvuda po instinktu osjećani kao drugovačiji, a posvuda u neposrednom kontaktu: neposredno mora da osjete tu opću ksenofobiju. I mora da je osjete jače no drugi, ne po svojoj krivici, već prosto po tome, što je mržnja jedan opretno-kukavni osjećaj, koji kad se aktivira, tačno proračunava omjer sila, pa i ako kažu, da je slijepa, instinkt bojazni odvrća od toga, da se ne iskali na nadmoćnijemu. Mržnja buržoazije protiv proletarijata bila je nesmiljeno okrutna. I nije navelo buržoaziju na razmišljanje i toleranciju u pogledu ideja socijalne pravdnosti toliko njezino etsko osjećanje, koliko to, da je proletarijat postao faktorom sile. Ovo potonje je u prvom redu uzgojno djelovalo i sililo na etске spoznaje.

Dakako: ova mržnja ne će da prizna, da iskonski proističe iz surovih instinkta. Ona kuša da se opravdava. No dok nije kadra sama priznati, da su ta opravdanja lažna, dotle to najbolje dokazuje, da je zraki spoznaje nemoguće probiti gustu mrežu predrasuda, baštinjenih od praotaca. Odatle golemo sramota čovječanstva, te se poslužila i najetskijim zasedama kao mantijom za svoju bratoubilačku sućovost. Odatle svetogrđe, te se u ime Boga i vjere blagosiljalo cružje, te se vjera pripagovala lomčama, krvlju i progonima. Odatle to, da su nosioci nauke nauku učinili pokornom službenicom nacijskoj i imperijalističkih težnja vladara i diplomata. Tako su elementarni ti instinkti, da im se ne mogu oteti ni mnogi ljudi, umno visoki, i tako su bestidni ti instinkti, da se ne žacaju razgaliti svu moralnu niskost onih, u kojima žive.

Danas je antisemitizam općenitiji no što je ikad bio. Ne očituje se samo u bes-

primjermom »čišćenju« u ime hrišćanstva kao u Ugarskoj, u gradovima Ukrajine, u Poljskoj. Drugdje se izvrgava u izgone, socijalne i gospodarske bojkote. Neka izade gdje god kakovo naredenje o izgonu stranaca u opće i Židovi se najvećma uznemiruju. Oni znadu, da bi bilo smiješno, kad bi i pomislili na kakovo pogodovanje. Ali javno mišljenje i štampa pogadaju i odaju, da su te »mječe« uperene protiv njih. Podređeni izvršioi tih naredenja, svojom praksom većinom zamjenjuju riječ »stranci« sa riječi »Židovi«, i priznaju to izvan svoga ureda, često i u uredu. Osjećaju se sigurni, da im shvaćanje nitko ne će korigirati, da pogadaju »duh vremena«. Svud vlada među Židovima osjećaj nesigurnosti, izuzevši zapadne države. Nije Gabriele d'Annunzio jedini, koji se poslužio antisemitizmom kao sredstvom zastrašenja, da izazove u prilog svome nasilju izjave saglasja Židova. I nije on jedini, koji je, tražeći sporazum s Hrvatima, prikazivao internacionalno židovstvo uzročnikom nesporazuma. Svud su Židovi kriveci. Neka vlada u jednoj zemlji najstamotnija korupcija, koja ugrožava njezinu egzistenciju; neka je zadržala sve slojeve: državnike, oficire, upravnike i poslanike naroda; neka su novine danomice pune tih prljavština, da upravo očajavaš: u isti mah ne žacaju se svaljivati zločin jednoga Židova na cijelo židovstvo. Ludo bi bilo od nas, kad bismo očekivali, da će se ipak jednom netko naći, koji će sastaviti ispravnu statistiku, koja bi dokazala, kako je srazmjerno malen udio Židova u općoj izopačenosti. Niko od nas ne će radi pojedinaca, pa bilo ih još toliko, blatiti svu grupu, kojoj pripadaju. Ali koji će od nežidova kod jednoga židovskoga kriveca propustiti, da ne istakne njegovo židovstvo, koje nerado spominju, kad se radi o jednoj duševnoj, umjetničkoj ili moralnoj židovskoj veličini? Nijesu rijetki slučajevi u nas, da moralno potpuno defektna lica propaguju ne samo progone i bojkot Židova u opće, nego i prekid saobraćaja s njima, a izvjesni listovi ne žacaju se takove izjave izopačenih individuja ocijeniti kao savršene, divne ideje. Svaka hulja misli da ima pravo, da smeće svoje duše — ako s tu o duši može govoriti — istrese na Ži-

dove. Svaka ništarija misli da ima pravo smatrati se superijornim nad Židovom. Kako to može da bude? Samo zato, jer se osjeća sigurnim kao član »kompaktne većine«, koja ga zaštićuje i koja pod terom psihoze, koja je pomrsila granice između dobra i zla, između čistoće i nečistoće, nema odvažnosti, da krepkim protestom otkaže čudorednu zajednicu s ovakim licima.

Da je tako i u nas, to je suvišno spominjati. No nije suvišno istaći, da je tako svuda ondje, gdje je kroz vijekove tražio kontakt s tjesnogrudnim, nacijsko-šovinističkim, konfesijsko-nespošljivim, reakcijskim elementima drugih naroda. Reakcija i antisemitizam potiču iz istog vrela. Reakciji su Židovi krivci: to oni moraju da priznaju. U masama Židova — i bez obzira na zasade njihovih Profeta — nužno morade njihov spoljašnji položaj i njihova moralna bijeda izazvati težnju za slobodom, bitno revolucionarnom, društveno pravednom. Židovi to mogu dopoljšanim pritiskom da zatambljuju: ali ta težnja u njih postoji i mora da postoji, dok svijet ne bude toliko pokročio u svojoj čudorednosti, da sam u sebi provede moralnu revoluciju. Od toga je danas dalje nego što je bio nekoliko puta u istoriji.

Mi treba da se snadjemo u toj svojoj sudbini i da iz nje izvedemo konzekvence najjače čudoredne aktivnosti. Otkako su pale židne geta, prošlo je tek nekoliko decenija. Koliko smo iskoristili ovo kratko razdoblje! Učestvovali smo tu izgradnji jednoga duševnijega i čudorednijega svijeta u većem procentu nego u kriminalitetu, alkoholizmu i drugim porocima. Ali ako je Židov dvostruko toliko izvršio no drugi, postigao je — kako Nordau veli — polovicu što drugi. Ako je počinio polovicu zla, što drugi, naračunali su mu dvostruko no drugima. Antisemitizam se ne da masknuti ni svesti na pravednost.

Ali u sebi mi treba da ga paralizujemo: svojim ponosom i svojom časti. Svaki od nas tako, da sebi kroza blato, kroz mržnju, utre čistu stazu, ravan put, i da njime kroči uzdignute glave. — Da ne sagiba šije!

Možda će doći doba, kad će se svijet zastidjeti samoga sebe.

Knjiga židovske budućnosti

Ocenjuje dr. inž. Avram Werber.

(Nastavak.)

Potrebni kapital i način njegovog namaknuća.

Za finansiranje čitavog djela kolonizacije računa Ruppin da će trebati za prvi decenij svota od 651.500.000 franaka i to: izdataka za javne radnje 145.000.000, za seosku kolonizaciju trebaće 328.500.000, a za gradsku 178.000.000 franaka. Od cjelokupne svote otpada 45 milijuna franaka na temeljnu glavnicu društava, koja će imati ekonomsku svrhu (Hipotekarska banka, društvo za kupovanje zemljišta, društvo za nasadjivanje, građevno društvo, zadrugaška banka) 10 milijuna franaka uložiće židovski narodni fond trajno u zemlju, a sa 76 i pol milijuna imaće da bude fond kolonizacije, iz kojeg će se potpomagati useljenici, prevadati školstvo i dobrotvorne svrhe.

475 milijuna imalo bi se nabaviti upišivanjem cjelokupnog židovstva za »židovsko kolonizacijsko društvo«, koje »Židovsko narodno vijeće« ima da osnuje.

To društvo mora da ima više značaj nacionalne institucije, nego li da bude Chartered Company, kojoj je u glavnom do profita, i ako će i to društvo morat da djeluje po principima ekonomije i ako će morati da donosi izvjesni kamatniak.

Da se židovskom narodnom fondu nabavi onih 100 milijuna, predlaže Ruppin, da se digne zajam, koji će biti osiguran sadanjim pokretnim imanjem fonda, budućim dohotkom od poklona i darivanja i zakupinom, koja se bude ubirala.

Swota od 76½ milijuna za opće svrhe ima da se pokrije putem poklona (primosi društava za kolonizaciju) odnosno iz suviška preko godišnje dividende, ako je ova određena sa 5% od »židovskog kolonizatorskog društva«.

U drugom i trećem deceniju, trebaće se svega 1.932.500.000 franaka tako da bi čitav rad kolonizacije u okviru određjenih granica a u vremenu od 30 godina zahtjevao okruglo svotu od 2.6 milijarde franaka, pri čemu dakako valja istaći, da su ti bojevi samo približni s obzirom na mnoge promjenljive faktore i na mnoge činjenice, koje se ne mogu predvidjeti. Židovski narodni fond trebao bi u 2 do 3 decenija svega 500.000.000 franaka, a fond za kolonizaciju preko 230 milijuna franaka. Kako će oduševljenje za kolonizaciju u početku biti najjače, vjerovatno ne će u prvom deceniju biti većih poteškoća da se nabavi potrebnih 450.000.000 franaka za židovski nacionalni fond i za fond kolonizacije, čija bi se uprava morala ujediniti u jedan »zemaljski fond za naseobu«. Toliko bi bilo potrebno da se naseli 900.000 Židova, u prvom deceniju, a u drugom i trećem deceniju biće možda većih poteškoća oko nabave sredstava. Tu bi se dakle radilo o tome, da se potroštrči kapital za židovski nacionalni fond, koji je po Ruppju nuždan za prvi decenij direktnog naseljavanja.

Ali Ruppin računa, da mimo izravne naseobe već u prvom deceniju treba kupiti kojih 2 milijuna dumana, a za to treba jedno 300.000.000 franaka (uzimajući u obzir potrebe gradske) i drži da će se ta suma moći namaknuti, bez obzira na to, da li će rente zakupnine od cjelokupnog zemljišta početi vremenom pricati. Ali zakupnine od naseoba u prvom deceniju daće, da se na njih digne daljnji zajam od 10 milijuna. Ako se uzme u obzir da će se idućih godina darivati preliminiranih 10 milijuna franaka, to se može putem zajma doći već 200.000 milijuna. Zakupnina od posjeda zemlje, koji imaće vrijednost 200 milijuna franaka iznašaće, uz 2% od vrijednosti zemlje, 4 milijuna, s kojima će se moći plaćati kamati od 5% za novih 80 milijuna.

Za seosku naseobu (poljoprivrednu) računa Ruppin da će trebati svega 328.500.000 franaka za prvi decenij, od čega ima da otpadnu na židovski nacionalni fond 52 milijuna a na fond kolonizacije 46 milijuna. Od čitave svote treba da useljenici sami namaknu 39%, a 39% moraće da pribavi jedna agrarna banka, tako

da postotak žid. nar. fonda iznaša 11,5%, a fonda kolonizacije 10,2%.

Radi se dakle o velikim svotama te će požrtvovnost vaskolikog židovstva morati da bude veoma velika, ako se hoće da postigne cilj narodnog preporoda.

Organi kolonizacije.

Legitimirani zastupnik židovskog naroda za stvaranje nacionalne domaje u Palestini biće narodno vijeće, izabrano na svežidovskom svjetskom kongresu.

Njegove su funkcije, da pregovara s vladom radi koncesija, koje se imadu pribaviti radi nabave zemlje, da ustroji i pazi na »društvo kolonizacije«, da organizira sabiranje darova, da reguliše useljavanje, stvaranjem ureda za useljavanje i da u centrima, koji dolaze u obzir, osnuje urede za iseljavanje, da stvori obranički sud, da sebi osigura pravo udjela u svim kulturnim pothvatima, koji su podvrgnuti »vrhovnom vijeću u Palestini. Židovsko kolonizatorsko društvo za Palestinu imade da obavi sve ekonomske poslove kolonizacije, a mora da posjeduje temeljnu glavnicu od 500.000 franaka i da osniva druga društva sa specijalnim zadaćama: za kupovanje zemljišta, za melioraciju, za agrarni kredit, za nasadjivanje, za gradski hipotekarni, trgovački, industrijski i zadrugaški kredit i napokon za sve vrste građevnih poduzeća. Sva će ta društva imati da budu dioničarska društva po principu, da većina dioničara određuje način poslovanja. Da uprava čitavog ekonomskog i kulturnog rada bude jedinstvena, složiće se svi decenenti vrhovnog vijeća za pojedine specijalne radove i direktori najvažnijih društava za kolonizaciju u »odbor direktora« »Waad hammahelim«.

Ovaj odbor na prijedlog jednog svog člana može uložiti svoj veto protiv jednog poslovnog pothvata, što ga namjerava koji član. Konačno odlučuje kompetentna najviša oblast (vrhovno vijeće ili Žid. nar. vijeće). Upravna mjesta popuniće se kao kod ministarstva, ne na dulje vremena, nego tako, da dotičnici ostaju samo tako dugo na svojim mjestima, dok uživaju povjerenje najviših židovskih oblasti.

Izbor, organizacija i stukovno obrazovanje iseljenika.

Da Palestina ne smije postati zemlja, u kojoj će se okupiti židovski bjegunci iz svih mogućih zemalja, jasno je svakome, kome je stalo do toga, da se ta zemlja izgradi u nacionalnu domaju. Mora da se obavi izbor ljudskog materijala, koji će biti podlogom nacionalnoj naseobi, a mjerodavni faktori moraju da poduzmu sve, da zapriječe bespravilno štetno useljavanje. Traže se u prvom redu pioniri, koje vodi ljubav prema zemlji, a imaju radne sposobnosti i volje za rad, a uz to i smisla za zajednicu. Iseljavanje mora da počne stvaranjem grupa iseljenika već u galutu, n. pr. grupa mladića i djevojaka od 14.—18. godine, koji u zemlji hoće da se bave poljoprivrednim radom i grupa takovih porodica, koje hoće da se naselje kao maloposjednici (u dobi do 30 godina, a s imanjem od jedno 7000 franaka), pa onda grupa nasadnika (u dobi od 40—50 godina sa 25.000 franaka), koji će se ujediniti u društva »Ahuza«, onda

grupe obrtnika i napokon grupe drugih raznolikih zvanja.

Svi iseljenici, koji hoće da uživaju sve polakšice kao n. pr. na putovanju, onda liječničko motrenje i liječenje, i da budu provizorno smješteni u pridolaznoj luci, da im se pribavi rad, ili kredit, da im se prepusti zemljišta od narodnog fonda ili da nadju pomoć, da im se zemlju u zakup itd., moraju se da jave u uredu za iseljivanje u zemlji, u kojoj su do tada prebivali. Ovaj će ured onda uz to još posredovanjem koje banke obaviti likvidaciju ili preseljenje njihova imetka.

Stvaranjem takovih grupa u galutu biće moguće, da se isključe od useljavanja ljudi, koji nijesu sposobni za to ili oni, koji su zaraženi »antisocijalnim instinktima«, kako to Ruppin nazivlje, a da se stvore homogena općine pune harmonije. Pripreme, kojima se takove grupe moraju podvrći prije selidbe, razne su. Grupe poljoprivrednih radnika već u galutu moraju da se bar jednim dijelom upoznaju sa poljoprivrednim radom (voćarstvom, vrtljarstvom, mljekarstvom, dječojke moraju da se upute u posao sa peradi i u kućanstvu). U Palestini će onda godinu dvije biti zaposlene kod javnih radnja, a usput će se dalje obrazovati po školskim farmama i školama ili radničkim zadrugama. Vodje takovih grupa, odvešće se u Palestinu 6 mjeseci prije određenog termina za prijevoz grupe i imaće se samo da brinu za radna mjesta, koja im budu odgovarala.

Maloposjednici staviće se u sporazum s dotičnim društvima, da si osiguraju nabavu zemlje, gradnju kuća itd., a isto tako će morati »Ahuzot« da obave još prije preseljenja kupnju zemlje, pripremu zemlje i gradnju kuća itd.

Kod grupa obrtnika i zanatlija imadu oni, koji budu poslani naprijed, da se pobrinu za mjesta za rad, da urede radionice itd. Ovo »reglamentiranje« useljenika moraće se provesti, jer to apsolutno zahtijevaju poteškoće stambene, poslovne i prehranbene.

Useljavanje će se morati obaviti primjerice na ovaj način:

U prvom redu t. j. odmah iza početka općenitog useljavanja idu u Palestinu izučeni radnici gradjevne struke i isto tako veliki broj nadničara, gradjevnih nadglednika i ostalih pomoćnih sila, onda arhitekata i inženjera.

U drugom redu dolaze industrijalni poduzetnici s vlastitim sredstvima; nakon što budu osigurane koncesije za javne radnje i nabavu zemlje, useljavaju se mlade jake grupe radnika, a s njima izvjestan broj tehničkog i upravnog činovništva, zanatlije, apotekari i liječnici.

Čim bude u pripravi zemljište, koje se može nastaniti, odmah dolaze u zemlju maloposjednici i tu poljoprivredu upućene ratne sile, a čim se počne stvaranjem industrijskih poduzeća, mogu stručnjaci da se usele. Na koncu dolaze članovi »Ahuzota«, trgovci, hotelijeri, mentijeri i t. d.

Da se zapriječi svaka prenatapanost Palestine, nužno je, da se taj program održi, tim više, da ne bi vlada, koja će svakako kontrolisati useljavanje već zbog zdravstvenih razloga, tu kontrolu pretežno i na ekonomsku stranu, što svakako treba da si pridržuje židovske oblasti.

Ruppin još napominje idealnu i ekonomsku vrijednost pokreta Hehaluc, odakle će se rekrutirati po kvalitetu najbolji materijal, a uz to se dotiče i plana, koji je s mnoge strane predložen, da se uvede »Obaveza civilne službe«, prema kojoj bi mlada generacija Židova čitavog svijeta, najmanje nekoliko godina u Palestini praktično radila, ali s pravom Ruppin sumnja u ekonomsku vrijednost takovog pothvata.

Iz židovskog svijeta.

Velika pripomoćna akcija. Odbor židovskih delegacija na mirovnoj konferenciji upravo je svim društvima apel za pripomoć u ratu nastradalih Židova. U pozivu veli se medju ostalim:

Pri osvitku sveopćega mira stoje židovstvo cijeloga svijeta pred vanrednom zadaćom: treba da svojoj istočnoj braći, koja su stradala od ratnih strahota (deportacije, okupacije, pogroma, bojeva itd.) što prije omogućimo, da se gospodarski opet pridignu. Treba s toga da se organizira sistematski rad.

Nažalost su Židovi različitih zemalja — izuzevši hvaljevrijedni primjer Amerike i nekih evropskih država — uradili u tom pogledu vrlo malo. Ne moža da tako i nadalje ostanu. Energičnim, promišljenim radom morat ćemo urediti pripomoćnu akciju, koja će — prosta od svake nedovoljne i nesavremene filantropije — imati ekonomsko i socijalno obilježje. Time ćemo u isti mah riješiti dvije zadaće: pravi način sakupljanja i pravednu razdiobu. Čim savršeniše bude organizovan taj rad, tim prije moći će nam primaoci povratiti nam pomoć, a time će porasti i mogućnost, da se namaknu što veća sredstva. Za to mora ta akcija da se jedinstveno vodi, te ne smije da se dijeli na zasebne akcije svake zemlje, jer bi svaki neuspjeh imao za posledicu propast od milijuna naše braće.

S toga je odbor židovskih delegacija na mirovnom zboru u Parizu zaključio, da sazove konferenciju Židova svih zemalja, koja će odrediti način organizacije pripomoćne akcije. Odbor se obraća na sve korporacije, kojima je svrha da ublaže nevolju Židova, da dodju na konferenciju u Pariz, koja će se održati koncem decembra.

Bialik na životu. U zadnjem našem broju donijeli smo prema židovskim novinama vijest, da je naš najveći jevrejski pjesnik Bialik bio žrtvom boljševičkog terora i nadovezali na to, da se nadamo, da se ova vijest ne će obistiniti. Prema najnovijim vijestima iz Odese, Bialik je živ i zdrav i namjerava svoju nakladu »Moriju« prenijeti u Palestinu.

Engleski parlament i Židovi u Rusiji. U tečaju debate u donjoj kući o engleskoj politici u Rusiji referirao je 5. novembra potpukovnik Malone u dva maha u svom govoru o Židovima u Rusiji. On reče:

»Židovsko pučanstvo u Rusiji dosiže broj od 6—7 milijuna. Ne znam, kako će većina tih Židova živjeti, ako pobijedi Denjikin ili Kolčak i apelujem na članove židovske zajednice ove zemlje, da upru sve sile, da dodje do mira u Rusiji.«

Prema koncu svoga govora reče:

»Ne bih se usudio, da se namličem kao amaterski posrednik ili da maksam samo iznesem ove poticaje na najozbiljnije presudjivanje vladi, kad mi ne bi bio poznat jedan drugi faktor, osobit, vitalni i veoma važan faktor, za koji držim, da će dovesti do uspostave mira u Rusiji. Ne vidim svrhe onih apsurdnih navala organa izvjesnih novina, na jednu skupinu ljudi, koji su, prije svega, samo ljudski stvorovi poput njih samih. Biva to bez pravog poznavanja činjenica, bez pravog poznavanja događaja. Reklo se, da je sovjetska vlada, vlada Židova. U istinu nema u Lenjinovu kabinetu ni toliko Židova ili kripto-Židova, koliko ih ima u kojem drugom kabinetu u Evropi. Ima u njemu samo jedan — Trockij... Između Židova u Rusiji postoje opreke. Postoji opreka između Židova cionista i Židova komunista i dok to konstatujem, ne mogu a da se ne divim ponešto politici Spoljašnjeg ureda (Foreign office) u pogledu unapređivanja cionističkog pokreta i ne mogu da govorim o cionističkom radu, a da se ne dotaknem državničke deklaracije, poznate kao Balfourova deklaracija, i tako velikog i zamašnog djela, kakovo je za tu stvar izveo pok. sir Mark Sykes i poštovani zastupnik staffordski. Držim, da će cionistički pokret, kad dospije do djelatnosti, biti jedan od najodlučnijih faktora, ako ne najodlučniji za preudezbu s temelja svega života i čitavoga unutarnjega ustroja ruske sovjetske uprave.«

Winston Churchill, ministar rata, u svome je govoru u istoj debati izjavio, da britska vlada želi da vrši prijateljski uticaj na Rusiju, s kojim će se služiti, da ublaži krutost konflikta i da obezbijedi zaštitu Židova.

Položaj Židova u Rumunjskoj. Kao u Bukovini tako nastoje i u Transilvaniji, da sistematski izganjaju Židove i nadaju se, te će na taj način stotinu hiljada Židova protjerati preko granica. Stanove i dućane Židova rekviriraju, a daju im kratki rok od dva do pet dana, da isprazne rekvirirane prostorije. Protiv izgonu nema pravnoga lijeka. Nakon izminuća roka natovare se mobilije i roba tih Židova pod vojničkom asistencijom i otprema ih se na gradsku granicu ili do željeznice, gdje ih onda istovare. Nijedna oblast ne brine se za ukonačivanje tih Židova, koji moraju sa obiteljima svojim stanovati pod vedrim nebom, dok se u njihove stanove useljuju »Pobjednici«, rumunjski činovnici i trgovci.

Izgoni Židova iz Sedmogradske. Vlada u Bukareštu izdala je povjerljivu ukaz sibinjskoj vladi, u kojem se veli: Imaju se izagnati svi Židovi, koji su došli u Sedmogradsku iza godine 1900., a nemaju tamo nepokretina. Židovi, koji se toj odredbi ne bi pokorili, imaju se otpremiti preko granice, a njihov imetak konfiscirati. Od židovskih činovnika, koji su preuzeti od raznih oblasti bivše madžarske države, ne treba tražiti zakletvu vjernosti. Ako je netko ipak položio ovakovu zakletvu, proglašava se ništetnom. Oni židovski činovnici, koji imaju manje od 15 službovni godina, imaju se otpustiti s otpremninom od tri mjeseca, a rad ostalih židovskih činovnika ima se najvećom pažljivošću pratiti.

Židovi u amerikanskoj vojsci. Nedavno izašla je statistika o učestvovanju Židova u vojsci Ujedinjenih Država za vrijeme rata, iz koje vadimo ove podatke. Na kopnu i na moru borilo se tu vojsci Ujedinjenih Država preko 200.000 Židova. Židovskih časnika bilo je 8000 i to jedan general, 1 admiral, 69 pukovnika i potpukovnika, 370 majora, 1263 kapetana i 55224 poručnika. Za vrijeme rata odlikovano je preko 600 židovskih vojnika, od kojih su trojica dobila kongresnu začasnu medalju. Za vrijeme rata podjeljeno je uopće samo 78 ovakovih odlikovanja. Na bojištu poginulo je 3500 Židova, 12.000 je ranjeno.

Sitne vijesti. Pariški »Temps« javlja, da kijevsku Litovu lunatoč stroge vojne cenzure opisuju grozne pojedinosti o pogromima učinjenim po dobrovoljačkoj četi u Fastov-u. Ima preko 2000 umorenih, a na tisuće ih je bez ikakove pomoći. Grozne scene odigrale su se u sinagogi, gdje se nadao jedan dio naroda spasu. Nekih 60 Židova, koji su se sakrili u nekoj crkvi nijesu bili takodjer pošteđeni. Međunarodni crveni krst i židovski pomoćni komitet u Kijevu utredili su pomoćnu i opskrbnu službu.

— »Kiewskoje Echo« javlja, da se u Kijevu održala konferencija raznih društava da se posavjetuju o položaju, koji je nastao iza pogroma. Advokat R a t h e r predlaže, da se započne radom protiv antisemitske propagande, koja se u vojsci sa strane vlade širi. On optužuje socijalno-nacionalističnog vodju Borisa Savinkova (bivši ministar u kabinetu Kerjenskoga) kao glavnog krivca ovog velikog židovskog krvoprolića. Tako dugo dok je Savinkov predstojnik odjela za propagandu u vladi generala Denjikina, ne će pogromi prestati. Konferencija je zaključila poslati vladi posebno poslanstvo u toj stvari.

— Engleska vlada upravila je brzojavku na svoju vojnu misiju u Rostovu, u kojoj je izrazila želju, da se general Denjikin i njegova vlada obavijeste o uzbudjenosti, koju su izazvali u javnim krugovima Evrope pogromi, te da imaju zahtjevati energične mjere protiv pogroma.

— Haham dr. Gaster protestirao je povodom zasjedanja »kraljevskoga azijskoga društva« u Londonu protiv svakoga odstranjenja bilo koje statue iz Palestine. Tvrdi, da sve što se nalazi na tlu Svete Zemlje je sveto, i mora se kao takovo poštovati. Čudnovato je, da su se ostavljale statue i koptine u Maloj Aziji, dok se one Palestine redovito izvažale ili u Evropu ili u Ameriku. Zahtjeva, da se ovi predmeti, koji su važni za povijest zemlje i židovskoga naroda bezuvjetno pohranjuju u palestinskim muzejima.

Židovsko narodno društvo u Londonu je na meetingu pod predsjedanjem haham baši-a Dr. Gaster-a zaključilo, da pozove sve židovske organizacije Engleske u svrhu ostvarenja jednog saveza na najširoj narodnoj podlozi. Glavna točka programa jesu: prava manjina i saradnja pri izgradnji židovske Palestine.

Iz cionističkog svijeta.

Balfourovo pismo izdavaocu »Židovske novinske centrale« u Zürichu. Balfour je izdavaocu »Židovske novinske centrale« u Zürichu upratio ovo pismo:
4, Carlton Gardens Nov. 13 th. 1919.
Pall Mall, S. W. 1.

Dear Sir,

I beg to acknowledge and thank you for the letter which you have addressed to me on behalf of the Jewish Press News Association. I need not say that the kindly sentiments to which it gives expression have given me the greatest gratification.

As you are doubtless aware, I am now longer Secretary of State for Foreign Affairs. But though I may have no direct administrative connection with the problems in which you are concerned, my deep interest in Zionism has in no way abated.

Believe me,

Yours faithfully,

Arthur James Balfour.

The Editor,

Jewish Press News Association.

U prijevodu ovo pismo glasi:

Dragi gospodine,

potvrđujem i zahvaljujem Vam na pismu, koje ste na me upraveli u ime Židovske novinske centrale. Ne treba da kažem, da su me u njemu izraženi prijazni osjećaji veoma obradovali.

Kako za cijelo znate, nijesam više državni tajnik za spoljašnje stvari. No iako ne mogu da budem u neposrednoj upravnoj vezi s problemima, u kojima Vi učestvujete, moj duboki interes na cionizmu nije nimalo jenjao.

Vaš odani

Arthur James Balfour.

Cionistička konferencija s engleskom vladom. Nahum Sokolov imao je odulje konferencije s članovima engleske vlade lordom Curzonom i lordom Milnerom o aktuelnim cionističkim i palestinskim pitanjima. Rezultat tih pregovora je vrlo povoljan.

Katoličko stajalište prema cionizmu. Predsjednik odbora za organizovanje međunarodnog katoličkog palestinskog kongresa, koji bi se imao održati u Einsiedelnu u Švicarskoj, upratio je pismo Sokolovu, u kome izjavljuje, da osjećaj kongresa ne samo što ne će biti protivan interesima cionizma, već da katolici gaje iskrenu želju, da žiju u skladu i miru sa židovskim narodom i »s njegovom legitimnom predstavnicom, s cionističkom organizacijom.« Pismo nadalje ističe, da će kongres u svojim rezolucijama voditi računa o političkim prilikama u Palestini, kakove će da odredi mirovna konferencija, te traži izjavu u tom predmetu od cionističke organizacije.

Pošto se predloženi kongres nije održao, nije dakako bilo moguće, da se saopći odgovor cionističke egzekutive. Ali može se istaći, da cionistički prijedlozi u pogledu naseljavanja Palestine sadržaju najpotpuniju jednakopravnost za sve religije i zaštitu raznih svetih mjesta posvećenih dotičnim religijama. (»The Zionist Bulletin«.)

Engleska štampa k godišnjici Balfourove izjave. »Westminster Gazette« piše u većem članku u broju od 1 novembra o.

g. k godišnjici Balfourove izjave među ostalim ovo:

Ne može se dosta istaknuti važnost Balfourove izjave, jer ona pokazuje čvrstu odluku Engleske da pretvori u zbilju namjere i snove bezbrojnih generacija Židova. Od dana kad je saopćena izjava britske vlade, bila je ona predmetom bezbrojnih govora i članaka, diskusije i demonstracije. Prije svega bila je glavni izvor nada Židova u zemljama, gdje su izvrgnuti propasti. Ako su patnje bile udes toga naroda prije rata — podesetorostručile su se one od primirja, jer masakri, koji su izvršeni u centralnoj i istočnoj Evropi, nadmašuju, sve što su dosad pretrpjeli na progonstvu. Danas, gdje i demokratske zemlje zapada zatvaraju svoje luke pred »nepoželjnim useljenicima«, jedini je izlaz Obećana Zemlja. Ali Obećana Zemlja za danas je još zatvorena za Židove. Sve alijirane vlasti priključile su se Balfourovoj izjavi, a da stvar nakon dvije godine još nije napredovala i da vlasti nijesu iskupile zadano obećanje. Razlog je tomu, da se ustanove o budućnosti Palestine nalaze u dijelu općeg mirovnog ugovora s otomanskom vladom. Do zaključka mira s Turskom morat će se Židovi strpiti, pa ako su mogli devetnaest vijeka čekati, strpiti će se još neko vrijeme.

Britska vlada izjavljuje, da ne može ništa unaditi dok ne dobije zvanični mandat nad Palestinom. Možda ne će s tih razloga biti taj dan slavljen s entuzijazmom kao u prošloj godini, no ipak odlikovat će se ovaj dan ove godine dubljom čežnjom i još većom ozbiljnošću.

Sjednica centralnog odbora u Njemačkoj. U nedjelju dne 2. novembra i ponedjeljak 3. održala je cionistička zemaljska organizacija u Njemačkoj sjednicu Centralnog Odbora u Berlinu. Dr. Hantke govorio je umjesto dra. Jakobsona o temi »Naše stajalište prema Akcijonom Odboru«. U oduljem svom govoru naglasio je, da su priznanje židovskog pitanja kao politički problem, prihvatanje cionističkih zahtjeva glede Palestine te prvi uspjesi za izgradnju narodne naše autonomije veliki politički uspjesi Akcijonog Odbora. Mandat nad Palestinom dobit će Engleska sa zadaćom, da u Palestini stvori narodnu domaću za židovski narod. Engleska vlada želi izvršiti obećanje dano nam Balfourovom izjavom. U daljnjim svojim razlaganjima odbije napadaje na Akcijoni Odbor te ističe, da se odsad ne će moći i smjeti organizacije da zadovolje tek kritikom rada vodstva, već je dužnost sviju da aktivnim radom podupiru vodstvo. U oduljoj debati, koja se nadovezala na taj referat, i nakon zaključne riječi dr. Hantke, prihvaćena je na prijedlog dra. Buber-a rezolucija, u kojoj se čestita Akcijonom Odboru na radu i uspjehu i traži saziv cionističkog kongresa odnosno godišnje konferencije. Ujedno se traži, da Akcijoni Odbor iznosi osnovke svoje palestinske i galutske politike, te da ih stavlja na opću diskusiju.

U ponedjeljak referirali su Felix Rosenberg blüth o »pitanju židovskog kongresa u Njemačkoj«, a dr. Klee o »pitanju zastupstva njemačkih Židova«. Zaključeno je zatražiti od Saveza njemačkih Židova demokratski izborni sustav. Nadalje, da je svak cionista dužan učestvovati i poraditi oko demokratiziranja i nacionalizovanja židovskih općina.

Dr. Weinberg izvjestio je o radu palestinskog ureda. Osobito pažnju zaslužuje pitanje židovskih ratnih zarobljenika iz Rusije, koji se hoće preseliti u Palestinu. Palestinski ured pregovara o tom pitanju s vladom. U debati, u kojoj su učestvovali svi poznati stručnjaci među kojima Ruppin, Trietsch, prof. Warburg, Auerbach i Bodenheimer, govorilo se o praktičnom palestinskom radu i naglašena potreba, da se cjelokupno njemačko židovstvo zainteresuje za izgradnju Palestine.

Kurt Blumenfeld govorio je o »omladinskom pokretu« i traži u ime omadine, koja želi suradjivati na djelu preporoda židovskog naroda, da joj se dade mogućnost rada. Organizacija treba da votira ovčee svote za izobrazbu gospodarskih praktikanata kao i za druge kulturne svrhe. Nakon odulje debate zaključilo se, da se za izobrazbu u gospodarskoj struci dopita iznos od 50.000 maraka, a iznosi, određeni za omladinski pokret, imaju se znatno povisiti.

Iza kratkog obrazloženja proračuna primljen je jednoglasno predloženi budžet za 1920. i zaključeno, da se slijedeća sjednica centralnog odbora održi oko Uskrsa 1920.

Konferencija Hapoel Hacaira i Ceire Cijona. U ime centralnog ureda Hapoel Hacaira te Ceire Cijona upravili su Josef Sprinzak, A. Kaplan i dr. Hugo Bergmann poziv za saziv zajedničke konferencije Hapoel Hazaira i Ceire Cijona. U pozivu veli medju ostalim:

Drugovli Držimo, da sadašnji moment našeg narodnog rada od nas traži, da skupimo i ojačamo svoje snage, pa da u tu svrhu valja sazvati konferenciju Hapoel Hacaira i Ceire Cijona, da ujedini sve dijelove našega pokreta u zajedničkom radu. Ova konferencija sastat će se u vrlo važnom času. Iz raznih razloga cionizam prestao je biti pokretom i prešao je u stanje očekivanja. Ovo očekivanje udaljilo je pokret od stvaralačkog organizatornog rada i mogao bi oslabiti i raspršiti narodnu našu energiju. Ako i ne poznajemo zadnju riječ naših političkih zahtjeva, ipak nam je jedno jasno: Palestina mora biti naša i samo mi možemo osvojiti zemlju svojim radom. Zadnjih godina rasao je i ojačao je pokret radništva i mladog cionizma. U ime radne Palestine, koju možemo spasiti jedino radom i slobodnom židovskom kulturom, u ime potreba i ideala masa židovskog radnog naroda, taj je rad neminovno potreban. U ime svega toga traži naš pokret, da odgoji u židovskom narodu pionire. Dosad bio je taj rad rascjepkan u raznim zemljama, a mišljenja nisu bila jednaka. Sad je došao čas, da izgledimo opreke i da ustanovimo temelj zajedničkog rada. Konferencija imat će stoga da razjasni i ukloni raznolikost u mišljenju raznih židovskih radničkih stranaka. Dnevni red konferencije bit će ovaj: 1. Ustanovljenje zajedničkoga programa. 2. Plan našega rada u Palestini. 3. Plan palestinskog rada u galutu. Organizovanje halucima. 4. Gospodarska i politička pitanja u galutu. 5. Kulturni rad i širenje jevrejskog jezika. 6. Principi za zajedničku opću organizaciju u svim zemljama. 7. Ujedinjenje svih demokratskih sila cionista na zajednički rad. Konferencija održat će se u mjesecu tebetu, a mjesto i dan javit će se kasnije.

Iz Palestine.

Odgoda konferencije palestinskih delegata. Jüdische Presszentale, Zürich, javlja:

Kako je poznato, zaključila je 8. skupština vaad hazmanja, koja se održala dne 22. i 23. oktobra u Jafi, odgodu konferencije delegata. Nakon gotovo dvosatnog razlaganja dra. Weizmana, koji je u tajnoj sjednici iznio stanje židovskoga pitanja, započela je rasprava o drugim točkama dnevnoga reda. Član privremenog izvršnog odbora Gisin govorio je o pitanju prava izbora žena te istakao, da su ortodoksi, kojima pripadaju i mizrahisti i seljačka stranka, protiv podjeljenja prava glasa ženama. Pita prisutne vodje Weizmana i Usiškina za smjernice u tom pitanju. Usiškin, poznat svojom odlučnošću i spremnosti u takvim kritičnim časovima, radi koje je od cionista dobio ime »Patiš hehazak« (Snažno kladio), rekao je zatim ovo: U ovom pitanju složili su se članovi cionističke komisije s profesorom Weizmannom. Prije no što se u tom pitanju izjavljuje, hoće da dade izjavu, koja nije namijenjena prisutnima, već širokoj javnosti. Žensko izborno pravo nije za cioniste uopće nikakovo pitanje više. Već je na bazelskom kongresu zaključeno, da se ženama dade izborno pravo. Cioniste držat će se i nadalje zaključaka svojih kongresa i nisu voljni, da isto od njih odstupe. Odlučili su, da će provesti izbore sudjelovanjem žena ili da uopće ne će provesti izbore. Palestinskim rabinima, koji u ime tore zabranjuju sudjelovanje žena pri izborima, odgovaramo, da su i našim kongresima pribivali veliki rabinski autoriteti, koji nisu prigovarali izbornom pravu žena, a mi nijesmo u stanju, da prosudimo, koji su rabini mjerodavniji. Razlog, zašto je on i Weizmann za odgodu konferencije delegata, je taj: Mi ne ćemo u Palestini da stvotimo kuću iz papira, već hoćemo da je izgradimo na čvrstom temelju. Konstituirajuća skupština mora imati zakonodavnu i moralnu vlast. Skupštini, kao što bi imala biti konferencija delegata, ne dostaju ove osobine, pa zato je i bolje, da se sada ne održi. Valja čekati; on ne može još tačno ustanoviti vrijeme saziva, no drži, da će to biti doskora, možda za nekoliko mjeseci.

Govor Usiškinov izazvao je burnu diskusiju. Prigovarali su mu, da je komite stvorio ovakav zamašni zaključak, a da nije prije pitao za savjet Vaad hazmani. Usiškin odgovorio je, da i sada nakon saslušanja svih prigovora ostaje kod svoga zaključka.

Weizmann zamolio je, da mu ne prave poteškoća na putu do postignuća cilja. On ima dosta borbe s protivnicima i zaprkama, koje mu stavljaju elementi, s kojima se i ovdje ima boriti.

Bez ikakva glasovanja odlučeno je, da se konferencija delegata odgadja. Svi nazočni, pa i krajnja ljevica, imali su dojam, da se ovoj zapovijedi imaju pokoriti. Vaad hazmani ostaje dalje na snazi.

Ašer S. Alkalaj. Pri završetku lista primili smo vijest, da je dugogodišnji predsjednik sefardijske bogoštovne općine u Sarajevu, Ašer S. Alkalaj, preminuo u Beču, dne 24. novembra o. g.

Iz Jugoslavije.

OSNUTAK PALESTINA — RESORA,
(P. R.).

Na inicijativu centralnog palestinskog ureda u Londonu zaključio je Radni Odbor Saveza cionista Jugoslavije, da osnuje unutar organizacije palestinski resor, koji bi se imao s vremenom i prema potrebi izgraditi u palestinski ured. Uprava palestinskog resora povjerena je g. dru. ing. A. Werberu u Bos. Brodu, koji je u tu svrhu kooptiran članom Radnog odbora S. C. J.

Palestinski se resor za sad ograničava po intencijama R. O-a. i po postojećim prilikama na pripremi rad oko stvorenja preduvjeta za skladno i sistematsko provedenje gigantskog kolonizatornog djela, prema precizno izradjenoj osnovnoj departmana za kolonizaciju u Londonu. Prama informacijama, što smo ih primili od cionističkog centralnog ureda, možemo se pouzdano nadati, da ćemo već u blizoj budućnosti imati mogućnost, da se punom snagom obrađimo praktičnom palestinskom radu, koji se po svojoj opsežnosti i raznolikosti ne da u kratkim potezima prikazati.

Upućujemo sve sumišljenike i sumišljenice, koji imaju interes na pitanjima, koja su u vezi sa kolonizacijom Palestine, da se obrate izravno na upravitelja palestinskog resora, g. dru. ing. A. Werbera u Bos. Brodu, koji će im i povrh zvaničnih objelodanjenja podavati detaljnijih informacija.

Radni odbor

Saveza Cionista Jugoslavije.

Osnutak židovskog nacionalnog društva u Osijeku. Potreba čvrste organizacije, koja bi u sebi zadržavala i svrhu cionističku i galutsko-nacionalnu, koja bi išla putem kulturnim i političkim, svakim je danom kod nas postajala žesćom. Mjesna cionistička organizacija u Osijeku nije mogla ispuniti ovaj zadatak, jer se zadatak ove obično ispunjuje plaćanjem školarina i izborima za zemaljsku i svjetsku konferenciju. Nastojalo se dakle okupiti Židove u drugu jednu organizaciju, koja bi imala lokalno veći djelokrug. Zato se osnovala »židovska čitaonica«, koja je bila neke vrsti »Kriegsersatz« poštenoj jednoj organizaciji. No i »Čitaonica« nije mogla postizavati željenoga uspjeha, jer nije prema vami imala izrazitog karaktera i učeno ograničeno djelovanje. Trebalo je dakle osnovati organizaciju sa najširim djelokrugom.

Na dan obljetnice izjave engleske vlade, dne 2. novembra o. g., sazvaio je »Mjesni nacionalno-židovski odbor« decima i oglasima Židove na skupštinu u svrhu osnutka »Židovskog nacionalnog društva«. Indolencija osječkog židovstva i »loše vrijeme« učinili su, da posjet skupštine, nije bio onakav, kakav je bio za očekivati za tako važnu stvar. Dr. L. Schwartz koji je u ime mjesnog odbora otvorio skupštinu, nije mogao ino, a da to ne naglasi. Nakon što je ukratko razložio svrhu osnutka, pročitana su pravila, koja su jednoglasno primljena. Pravila su identična s onim zagrebačkog nacionalnog društva tek se razlikuju u tome, da je u Osijeku društvo i politička organizacija Židova, zatim da je u djelokrug društva uvršten rad za Palestinu.

Odbor sastavljen i izabran je iz slijedećih članova: predsjednik inž. Filip Rosenzweig (odsutan), potpredsjednik nadrabini dr. Simon Ungar, I. tajnik dr. Leo Schwartz, II. tajnik dr. Albert Städtler, blagajnik Ašer Kišicki, knjižničar Mirko Kraus, odbornici Abrahamsohn, Ljudevit Božan, Jakob Bröder, Josip Grünhut, Mela Klein, Srećko Lang, Fritz Lederer, dr. Marko Leitner, Paula Leitner, Adolf Mahler, dr. Hugo Spitzer, Olga Schwartz.

Nadzorni odbor: dr. Edmund Fischer, Lavoslav Singer, Lav Engel.

Izvanrednu glavnu skupštinu »Židovske čitaonice« otvorio je zatim njen predsjednik dr. Edmund Fischer, predloživši razlaz toga društva i korporativno začlanjenje u »Židovsko nacionalno društvo«. Predlog je taj jednoglasno prihvaćen.

U gotovo jednosatnom predavanju oertao je zatim Fritz Lederer uspjeh narodno-židovskog pokreta za palestinskim ciljem. Prikazao je rad Weizmanna i Sokolova, historijat izjave engleske vlade u korist eijonizma, postanak i djelovanje židovskih legija i rad vodstva eijonističke organizacije sve do danas. Predavanje su prisutni pratili budnim interesom i popratili zaslužnim odobravanjem.

Prva odborska sjednica pod predsjedanjem nadrabina dra. Simona Ungara stvorila je medju inim slijedeće važnije zaključke: održanje palestinskog tjedna na Hanulu, osnutak gombaone i obligatno uvedenje jevrejskog kao živog jezika u učku školu.

U političkom djelokrugu čeka društvo još golema zadaća: izbori za gradsko zastupstvo. Riješiti, na koji će način osječko židovstvo sudjelovati pri tome, bit će sadh prva zadaća našega društva.

M. K.

Nordauova svečanost u Beogradu. U nedjelju, dne 9. o. m.j., beogradska jevrejska omladina iz srednjoškolsko-cionističkog društva »Gideon«, nacionalnog društva »Atehija« i devojačkog društva »Karmel«, proslavila je sedamdeseti rodendan dra. Maksa Nordaua, priredivši u njegovu čast svečani sastanak u ovd. Staroj Sinagozi.

Sinagoga je bila prepuna omladine i građanstva, koje se uvek veoma rado odaziva pozivu omladinskih društava.

Sastanak je otvorio g. Avram Azriel, predsjednik društva »Atehija«, prikladnim pozdravnim govorom. Za njim su govorili: gdjica. Rustika Melamed, predsjednica društva »Karmel«, o Nordau-u kao cionistu i g. Isidor Slang o Nordau-u kao piscu.

Gdjica. Melamed umela je vrlo dobro da oerta punu cionističku figuru dra. Nordaua i da vešto izabere nekoliko momenata iz njegove cionističke prošlosti. G. Slang je pojavu Nordaua posmatrao sa opšteg gledišta i znalački izneo analizu njegovog spisateljskog rada na opštem književnom polju.

Oba su predavanja potpuno zaslužila svu veliku pažnju, koja im je ukazana i ostavila su izvrstan utisak u prisutnih.

Nordauova se svečanost sa svoje moralne i materijalne strane može s pravom piveesti u red dosadašnjih uspeha ovd.

nje omladine, koja je potpuno shvatila svoj zadatak.

Gideonac.

Pečuj, 21. Nov. Ovdjašnji socijalno-demokratski list »Munkás« u jednom svom članku napada na hrišćanske socijaliste i zapovjednika magjarskih četa Horthy-a, koji da su sporazumno izdali jednu brošuru pod naslovom »Keresztény« (znači: »Hrišćanin«). Brošura da se dijeli besplatno vojnicima, koji dolaze iz ropstva i da ima svrhu bunjenja protiv Židova. — »Munkás« iz iste brošure citira ovo: »Budimo jedamput bezdušni, ugušimo glas savjesti naše, jer je pitanje o biti ili ne biti. Sada, kad sa jednim snažnim mahom možemo stresti s vrata ovo jevrejstvo — treba da itd.« I većina drugih ovdjašnjih magjarskih listova ne piše sa velikom hvalom o Horthy-u i njegovoj vojsci i pramda javljaju, da je u Pešti mir i red, vele, da se ipak osjeća velika potištenost u svim krugovima.

Promocija. U subotu, 29. novembra o. g. promovirao je na zagrebačkom sveučilištu član židovskog akademskog društva »Judeje« i tajnik židovskog gombalačkog sportskog društva »Makabi« u Zagrebu g. Otton Braun, na čast doktora prava. Srdačno čestitamo!

Beč. Na XLII. glavnoj skupštini židovskog akademskog društva »Bar Giora« održanoj dne 12. o. m.j. izabran je za XXXVI. semestar (zimski) ovaj odbor: Predsjednik: Leon Finzi, cand. med.; potpredsjednik: Leon Perić, stud. med.; I. tajnik: Julije Weinrebe, cand. ing.; II. tajnik: Avram Pappo, stud. ing.; blagajnik: Josef Konforti, stud. med.; knjižničar: Josef Finzi, stud. med.

Iz zarobljeničkog tabora Pjervaje Rječke. Primili smo od g. Huga Guthmanna dopisnicu iz Pjervaje Rječke, kraj Vladivostoka, gdje se nalazi tabor zarobljenih časnika pod japanskom upravom. Sadržaj dopisnice, datirane sa 1. septembra 1919., glasi: »Braćo! Obavijestite pripadnike niže navedenih ratnih zarobljenika. Isti borave u koncentracijskom taboru u Tomsku, te su svi zdravi: Artur Spitzer — Ignac Spitzer, Osijek, Deszathy ul. 45.

Bela Bürgner — Elsa Bürgner, Bjelovar.

Milan Krausz — Adolf Krausz, Sisak.

Milan Pollak — Karl Pollak, Zagreb, Gajeva ul. 42.

Vilim Schwarz — Leopold Schwartz, Zagreb, Gajeva ul. 18.

Fritz Pollak — Leopold Selinger, urednik, Osijek.

Oskar Bienefeld — Milan Bienefeld, Požega.

Otto Glücksthal — Ter. Glücksthal, Zagreb, Jelačićev trg 1.

Gustav Steiner — Jakob Steiner, Osijek, Školska ul. 1.

Bela Heim — Lipot Heim, Novi Sad.

Tiskovnom fondu darovao je g. Milan Kestenbaum iz Sladojevića K 10, na čemu najljepše zabvaljujemo.

Književnost.

»Narod Geta«. Novele iz moderne židovske književnosti. Novonastrojena »Židovska biblioteka u Osijeku, koju uređuju M. Kraus i F. Bruck, izdala je u ovoj svojoj prvoj ediciji izbor novela mladojevrejskih pisaca. Odavna već osjećamo potrebu za knjigama iz jevrejske literature u srpsko-hrvatskom jeziku. Veliki dio našega naroda u našem kraljevstvu ne govori drugim jezikom, nego srpsko-hrvatskim, pa mu nije bilo moguće upoznati našu literaturu, najizrazitiju tvorvinu jevrejske zajednice. Druga je zadaća ove edicije pobijanje protujevrejskih nastojanja pozitivnim jevrejskim vrednotama, kako to zgodno ističe Mirko Kraus u eseju o mladoj jevrejskoj literaturi na čelu lista.

Knjiga sadržaje 18 novela od osam pisaca. Najbrojnije su zastupani Perec i Aš, kao najjače ličnosti jevrejske novelistike. Izbor novela je veoma zgodan. Pokazuje nam različite literarne struje jevrejske renesanse i raznobojne sujete istočnojevrejskoga geta. Perec-ov nujni simbolizam uz Ašov snažni realizam. Vedri humor Šolema Alehema i Spektor-ov uz Reisen-ov bolni krik jednoga stanovnika geta. Kraus-ov esej razlaže nam postanak mladojevrejske literature i njezin razvoj u jevrejskom i židovskom jeziku. U kratkim potezima uspjelo mu je istaknuti glavne značajke mladojevrejske literature.

Prijevodi su u glavnome dobri. Ima ih i manje uspjelih. Ispričavamo to velikom žurbom, kojom je knjiga izdana, izdavači nam obećavaju, da će naskoro izdati Nordana, Aša i Herzla. Mislimo, da postoji najveća potreba, da se izda Herzlov »Altnēuland«, knjiga, koja je toliko zagnijala srca jevrejskih omladinaca za jevrejsku stvar. Toplo preporučamo svakom, da nabavi ovu zaista dobru knjigu, koja je početak poduzeća s korisnom i potrebnom zadaćom.

N. T.

Književna bilješka. Nakladom Žid, narod, društva u Zagrebu izašla je nedavno iz štampe ukusno opremljena knjiga dra phil. I. Altarca: »Sabatski sastanci«, u kojoj je sadržano devet priča. Autor ih naziva uspomena iz škole svoga djeda, a namijenio ih je velikoj i maloj djeci. Dosada se je o ovom osebujnom djelu kritika izjavila vrlo povoljno. Taj će povoljan sud svatko potpisati, tkogod je pročitao ma samo jednu priču. Jer svaka priča odiše ljepotom i čistoćom čuvstava i misli, a cijelu knjigu provejava duh najuzvišenije židovske etike. I jezik, kojim su pisane priče čist je kao suza, lagán je i razgovijetan. Radi svojih prednosti knjiga zavrijeđuje pažnju židov. krugova, naročito toga radi, što je kadra da vrlo uzgojno djeluje. Stoga su »Sabatski sastanci« osobito prikladno štivo za staro i mlado. Preporučamo ovu dobru knjigu najtoplije. Narudžbe neka se šalju: Umjetničko-nakladnom zavodu »Mercur« Zagreb Ilica 31 Cijena ukoričene knjige K 10.—

EMMA SCHWARZ
HINKO GOLDSTEIN

zaručeni

Djakovo mjeseca studena 1919.

100

RUŽICA SINGER
JENÖ DENNEBEG

zaručeni

Vukovar

Baja

200

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka.

Adresa za dopise: Ilica broj 31. I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrt industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Izkaz darova

za vrijeme od 5./XI. 1919. do 20./XI. 1919.

Samooporezovanje.

Banjaluka: Poslala Bukica Nachmias: po K 10.— E. Poljokan, M. Gottlieb, po 5.— F. Poljokan, J. Eisenberg, Leop. Kohn, Klara Levi, Aron Salom, po 3.— H. Steinlauf, J. Pesach, J. Nachmias, po 2.— E. Poljokan, Lyon Poljokan, Bukica, Sultana, Rachel, Roza i Matilda Nachmias, Izidor, Avram, Salomon Altarac, Janika i Gisela Quittner, E. Gottlieb, Lela, Anita, Isidor, Zadik, Rafael, Bukus, Albert i Angela Levi, S. Papo, E. Herzler, Lina Berger, Hani i Flora Salom, Izrael Steinlauf	108.—
Križevci: po 5.— dr. Bril, F. Pollak, J. Breyer, Z. Hirschl, po 4.— Ivo Neumann, Stefa, Milan i Vlatko Hirschl, Stj. Berkeš	32.—
Zagreb: Milan Berkeš 10.—, po 5.— Lj. Weiss, V. Fleischhaacker, I. Fleischhaacker, Greta Berger 15.—, Lav Singer 12.—	52.—
Slatina: D. Grünhut	5.—
	<hr/> 197.—

Skrabice.

Banjaluka: Poslala Bukica Nachmias: Bukica Nachmias 176.36; Mela Poljokan 101.86; Sarina Nachmias 57.42; Hani Salom 34.02; Sefard. bogošt. općina 14.25; Elza Panzer 12.54; Ella Poljokan 12.—, Ella Herzler 11.30, Raši Poljokan 11.22, Albert Kafi 10.84; Šari Poljokan 7.84; Rachel Nachmias 6.60; I. Levi 5.72 465.21	
Beograd: Poslao Žak Frid i Avram Azriel; Flora Medina 85.08, Rebeka Koen 69, R. Manojlović 43.72, Sara Alkalay 24.40, V. Almuzlino 30.52, Lenka Semi 29.30, David Tajtacak 58.32, Klara Magdić 61.32, V. Almuzlino K 51.10	786.—
Račinovci: Adolf Schmalz	20.—
	<hr/> 1271.21

Masline.

Prijedor: Gustav Seidemann prig. god. smrti roditelja Mcoza i Rebeka u vrt Gid. Seidemann 10.—, dr. I. Laufer u isti vrt 10	20.—
Banjaluka: Filip Hofman na ime Juda Makabi u gaj Banjalučkih junaka	20.—
Tuzla: Ljuzla Zalocser 500.—, Clara Barmaper 250.— u gaj dr. Jakobi	750.—
Pančevo: Supruzi Kraus 50.—, M. Sirmaj 50., S. Stein Vojl. Bečkerok 20.— n. i. Adolf Kraus u gaj dra. Lichta	120.—
Zagreb: Nikola Tolnauer za uslugu dra. B. Steina 20.—, Gredl Kerpner n. i. Maks Kerpner 10.—, Lavoslav Spitzer n. i. Ervin Grünberger 10.—, sve u gaj dra. Lichta, kod Diane i Abram Romano sak. za vrt na ime istih 1000.— Paula i Ljudevit Weiss u gaj Ružice Kišicki 20.—	1060.—
	<hr/> 1970.—

Darivanje zemlje.

Zagreb: Obitelj Grünberger 2 dunama na ime pok. sinčića Ervina 100.—, David Spitzer na isto ime 50.—, Prigodom svatova dr. Hmko Hirschl—Julčika Hirsch sabrano 14 dunama na ime istih 720.—	870.—
---	-------

Nahla.

Banjaluka: Dr. J. Laufer po nalogu svog klijenta Adolfa Lichta iz jedne dobivene parnice 52.—, u kući Paul Quittner sak. 10.—	62.—
Bos. Brod: Poslao dr. A. Werber, sakupljeno prigodom Berit mila u kući Naftali Pesach: Nefto Pesach 50.—, po 20.— David Tubenović, David	

Pesach, David Baruch, Vilh. Goldstein, po 10.— Benjamin Abinun, Salomon Abinun, Donner Aleksander, Jos. Finzi, Blanka Gaon, Potušek Gregor, Kohn, Dora Pesach, svega 210.—, prig. blagdana sak. Werber i dr. Marić: dr. I. Werber 100.—, M. Eškenazi 60.—, po 50.— Alired Goldberger, Makso. Auerbach, Danica, po 30.— David Pesach, I. Pesach, po 20.— Sultana Pesach, Finzi Regina, dr. Haas, dr. Marić, Moric Dorner, po 10.— Aleksander Dorner, Jakob Friedmann, suvišak za brošure 51.—, za karte 10.—, za grafologičke svj. d. dr. Werber 30.—, Irma ogl 30.—, Kalman Sabo 10.—, Filip Winter 10.—	801.—
Beograd: Poslao Žak Frid i A. Azriel: na Jomkipur darovali kod tore Pollak, Rahimilović, Šosberger i višak kod promjene dinara 1894.—	
Zvornik: Poslao Salomon Levi na ime »Jehude air« Salm'm Levi 50.—, Emil Kraus 45.—, Avram Levi 15.—, David Bararon 10.—, Harkija Levi 10.—, po 5.— Sam, Levi, Isidor Bararon, Menahem Finzi	145.—
Virovitica: Poslao Adolf Goldberger: prigodom blagdana dar kod tore po 100.— Kremen Artur, Leop. Pollak po 50.— Fritz Feldman, Adolf Neuman, Jul. Reich, po 40.— Ig. Stark, po 30.— Lichtner Jos. po 25 K Kraus Edmund Des. Schrenger 10.—	455.—
Daruvar: Po »Esteri« Izo Ploč 50.—, Viktor Weiss 20.—, Milivoj Schwarz 20.—, Abo Sorger 70.—, Leon Gros 10.—, Marko Freund 10.—	130.—
Vinkovci: Na svadbi Olge Pollak sak. Adela Štomović	200.—
Zagreb: Bernh. Weiss vješt. trošak 40.—, Julija Lutzer za svjetlo 10, obiteljska večer 81	131.—
	<hr/> 3818.—

Radničke kuće.

Banjaluka: Isidor Lichtenstein dar kod tore	10.—
Beograd: Poslao Žak Frid i A. Azriel: po Berahi sak. kod svatova Levi—Almuzlino 110, Demajo—Albala 178.—, Koen—Azriel 110.—, Aron Benvenisti 15.—	413.—
	<hr/> 423.—

Pionirski fond.

Beograd: Prstenje Adanja—Talvi 126.—, Benvenisti—Aroeti 140.—, Katarivac—Levi 194.—, na svadbi Alkalay—Nachman 250.—	710.—
--	-------

Obnova Palestine.

Mostar: Prigodom vjenčanja Ane Kormes—Sam. Greif sak.	140.—
Slatina: D. Grünhut	20.—
Beograd: Na Jomkipur kod tore: Singer 30, Dajč 80.—, Hara 100.—, Kon 100.—	310.—
	<hr/> 470.—

Kolonija Členov.

Beograd: Poslao Žak Frid i A. Azriel kod svatova Albahari—Berkov 376.—, Koen—Tajtacak 729.—, u kući Hašim Medina 252.—	1357.—
--	--------

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	K 3.095.—
I Bosne i Hercegovine	K 2.521.21
Iz Srbije	K 5.470.—
	<hr/> Ukupno K 11.086.21

Unišlo je dakle od 1. januara 1919. do 20. novembra 1919. sveukupno K 367.679.54

»Židovska djačka menza« u Zagrebu. »Židovskoj djačkoj menzi« u Zagrebu pristupili su nadalje kao:

Zakladatelji sa 5000 K: Gisela i Jakob Wolkenfeld, Zagreb.

Godišnji podupiratelji: sa 200 K: I. Fürst, Zagreb, Izr. bog. općina, Karlovac;

sa 100 K: Obitelj Tänzer, Petrinja; K 2000 Izr. bogošt. općina, Zagreb, za mle-sece studeni i prosinac.

Osim toga darovali su: po 500 K: Dr. Hugo Kon, Zagreb i David Pesach, Sarajevo;

po 300 K: Bernhard Wolkenfeld, Zagreb; po 200 K: M. Rosenberg, Zemun, ravn. Poljokan, Banjaluka, dr. B. Lövinger, Požega;

po 100 K: I. Fürst, Bjelovar, Žid. djev. društvo »Mirjam«, Bjelovar, M. Scheyer, Ludbreg, Lit. sastanci, Zagreb, M. Sternberg, Požega;

po 70 K: S. Fürst, Bjelina; po 50 K: J. Wess, Zagreb, I. Papo, Višegrad, dr. Zakarija, Orahovica, F. Spitzer, Zagreb, H. Herzer, Varaždin;

po 40 K: Lipsić i drug, Bjelovar, Ž. Pollak, Bjelovar, braća Breyer, Bjelovar, E. Ebspannger, Bjelovar, J. Fürst, Bjelovar, G. Hirschl, Bjelovar;

po 30 K: A. Demajo, S. Papo, D. Kanti, I. Cziller i D. Klínger u Višegradu, Drag. Junković, Osijek;

po 20 K: Dr. Ländler, Wein, S. Stern i E. Kraut u Bjelovaru, S. Weiss, Ludbreg, Branika Kreuzer, Zagreb, A. Cziller, Višegrad;

po 10 K: M. Ackermann, A. Krausz, Wolf, B. Krausz i M. Rosenberg, Bjelovar, S. Rosenberg, Ludbreg, G. Papo, I. Kajon, E. Kajon, S. Sägmann i E. Cziller u Višegradu.

Na svadbi Olge Pollak sakupila je Adela Štomarić K 140. Eteka Gutlohn sakupila je K 81. Prigodom proslave Hasan-tore u kući S. Auferbera K 706.

Svim darovateljima zahvaljuje društvo najtoplije i ovim načinom.

Darovatelji se umoljavaju, da u buduće označe uvijek na novč. doznačnici, da li novac šalju kao dar ili kao god. potporu, odnosno utemeljiteljn ili zakladateljni prinos; Zakladatelji plaćaju jednom za uvijek najmanje K 2000, utemeljitelji K 1000, godišnji podupiratelji najmanje K 30 na godinu.

ANUŠKA KAUFER OSKAR BLAU zaručeni 20. Novembra 1919. Bjelovar	Tounj. 201
---	------------

VERA HIRSCHL MARKO DEUTSCH zaručeni Križevci mjeseca studenog.	202
---	-----

PARIS

136. Boulevard Magenta. Téléphone Nord 28-96.

Agenturni i komisioni posao

Henry H. Neuman.Tvrтка raspolaže zagrebačkim
REFERENCAMA.DOPISIVANJE na srpsko-hrvatskom,
francuskom, engleskom, španjolskom,
talijanskom i njemačkom jeziku.**HATIKVA DOPISNICE**zdalo žid. akad. društvo JUDEJA
dobivaju se kodPovjereništva žid. narodnog fonda
ZAGREB, Ilica 31.
Cijena 2 K po komadu.**Tražimo**za upraviteljicu „ŽIDOVSKJE ĐAČKE
MENZE“ sobu s namještajem. Mo-
limo sve naše dobrotvore, da nam i
u tome idu na ruku, jer je uspješno
djelovanje menze o tome ovisno.**Odbor „Židovske đačke menze“****Natječaj.**Kod ove općine raspisuje se natječaj
na mjesto vjeroučitelja istodobno kantara
(hazan).

Plaća : mjesečno kruna hiljadu.

Rok natječaja : do 31. prosinca 1919.

Za eventualna objašnjenja obratiti se
potpisanoj općini, kojoj natjecatelji imaju
podnijeti molbe sa dotičnim ispravama.**Izraelska Općina Dubrovnik.****Goriva drva**I. vrsti imadem i držat ću stalno
na skladištu i to piljena i cijepa-
pana, na hvate i vagone. Za-
jamčujem brzu i točnu izvedbu
cijenjenih narudžaba, za koje
najučtivije molim.**Sklađišta:**Savska cesta 58. i Tratinjska cesta 21
Telefon 23-58.**SIMON KRON****U MJESTO KOKSA**

može se rabiti u željeznoj peći (Koks-peći)

DRVENI UGLJEN.

Dobiva se po 100 kg. (4 vreće) za K 120 kod

Hrvatskog prometnog društva za ugljen.

A. O. Schwarz, Ilica 26.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

Najprikladniji je dar židov-
:-: skoj mladeži za :-:**HANUKU**

novoizašla knjiga dra. I. Altarca

SABATSKI SASTANCINarudžbe neka se šalju na
Umjetnički nakladni zavod
„Merkur“ Zagreb, Ilica 31./I.
Cijena K 10.—.

NA VELIKO NA VELIKO

MANUFAKTURNE ROBENUDJA UZ JEFTINE
CIJENE TVRTKA**I. DRAGONER,**

ZAGREB, ILICA 21. (dvorište)

KONZUM D. D.

ZA PROMET SA ROBOM.

ZAGREB, Ilica 37.

Telefon 23-48, brzojavni „DIONKONZUM“

Prodaje sve vrsti koloni-
jalne i specerajske robe

na veliko.

169

JOSIP BRÜLL

špediterska radnja

ZEMUN

Bežanijska ulica 22. 147

TRGOVINA PORUČSTVA

JULIO SINGER

ZAGREB, ILICA 52.

TELEFON 19-26.

SCHOTTEN I DRUGVrhovčeva ulica **ZAGREB** Vrhovčeva ulica**Prodaja vreća.**

Kupuje sve vrste rabljenih vreća

:-: uz najvišu dnevnu cijenu. :-:

168

Norbert Weiss

Agenturna i komisijonalna radnja

ZAGREB

Bakačeva ul. 4. — Telef. 733

Nudja kolonijalnu i
specerajsku robu sa
skladišta u Zagrebu. 128Skladište svakovrstne
manufakturne robe, ča-
rapa i rubaca (mara-
:-: mica) na veliko :-:**A. Schrenger**

Zagreb

Baruna Jelačića ul. 2.
Telefona broj 20-89.**Prodaja cipela**

na veliko i malo

Zagreb, Jurišićeva ulica 7
u dvorištuposlovođja **MAKSO BOROVIĆ.**